

## **Kafkaris gegn Kýpur**

**Dómur frá 12. febrúar 2008 - Yfirdeild**

**Mál nr. 21906/04**

**3. gr. Bann við pyndingum**

**5. gr. Réttur til frelsis og mannhelgi**

**7. gr. Engin refsing án laga**

**14. gr. Bann við mismunum**

*Fullnusta refsidóms. Skýrar lagaheimildir. Afturvirkni ákvörðunar um refsiviðurlög.*

### **1. Málsatvik**

Kærandi fæddist árið 1946 á Kýpur og er kypverskur ríkisborgari. Hann afplánar refsidóm í fangelsi í Nikósíu, höfuðborg Kýpur.

Kærandi var sakfelldur með dómi þann 9. mars 1989 fyrir þrjú manndráp framin 10. júlí 1987 en hann kom sprengju fyrir í bifreið manns sem honum hafði verið greitt fyrir að drepa. Maðurinn og tvö börn hans, 11 og 13 ára, létu lífið í sprengingunni. Kærandi var dæmdur í ævilangt fangelsi fyrir hvert hinna þriggja manndrápa. Í dóminum kom fram að skilningur dómstólsins á hugtakinu ævilangt fangelsi í hegningarlögum fæli í sér fangelsisvist til æviloka hins dómfellda, en saksóknari í málinu hafði sérstaklega óskað eftir skýringu dómstólsins á þessu hugtaki. Dómstóllinn taldi af þessari ástæðu óþarft að taka afstöðu til þess hvort kærandi skyldi afplána dóm fyrir hvert tilvik samtímis eða hvern á eftir öðrum.

Þegar kærandi hóf afplánun var honum afhent bréf frá fangelsisýfirvöldum þess efnis, að ef hann hegðaði sér vel í fangelsinu yrði hann látinn laus þann 16. júlí 2002. Í bréfinu var vísað til fangelsisreglugerða sem áttu stoð í lögum um agaviðurlög í fangelsum.

Þann 9. október 1992 komst hæstiréttur Kýpur að þeirri niðurstöðu að fangelsisreglugerðirnar sem vitnað var til í bréfi til kæranda brytu í bága við stjórnarskrána og ættu sér ófullnægjandi stoð í lögum. Árið 1996 fór fram heildarendurskoðun á löggjöf um fangelsismál. Við þá endurskoðun var reglum um skemmri vistunartíma en dómur gerðu ráð fyrir vegna góðrar hegðunar breytt, þannig að þeir sem höfðu verið dæmdir í ævilangt fangelsi höfðu ekki þennan möguleika. Kæranda var því ekki sleppt úr fangelsi á þeim tíma sem bréf fangelsisýfirvalda til hans hafði mælt fyrir um. Með þessu taldi hann refsivist sína hafa verið þyngda með afturvirkum hætti. Kærandi taldi áframhaldandi fangelsisvist sína ólögmeða og óskaði eftir endurskoðun dómstóla á lögmeði vistunarinnar. Dómstólar höfnuðu kröfu hans.

### **2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum**

#### **Kæran**

Með vísan til 3. gr., 5. gr. og 7. gr. sáttmálans taldi kærandi þá ákvörðun að refsivist hans stæði ævilangt ólögmeða og ófyrirsjáanlega, auk þess sem málið hefði valdið honum auknum þjáningum og áhyggjum um framtíð sína.

Hann taldi einnig ólíka stöðu sína og annarra fanga sem dæmdir hefðu verið í ævilangt fangelsi en látnir lausir fyrr vegna góðrar hegðunar fela í sér mismunum sem bryti í bága við 14. gr. sáttmálans, sbr. 3. gr., 5. gr. og 7. gr.

#### **Niðurstaða yfirdeildar**

Deild dómstólsins ákvað þann 31. ágúst 2006 að eftirláta yfirdeild lögsögu í málinu samkvæmt 30. gr. sáttmálans.

Um 3. gr.: Dómstóllinn fjallaði um lagaástand á Kýpur eftir endurskoðun fangelsisreglnanna árið 1996. Líkur á því að fangi sem afplánar ævilangt fangelsi á Kýpur verði látinn laus fyrr eru litlar, enda slíkt háð sérstöku leyfi forseta landsins með samþykki saksóknara. Dómstóllinn féllst þó ekki á röksemdir kæranda fyrir því að ómögulegt væri að stytta afplánunartíma fanga sem dæmdir hefðu verið í ævilangt fangelsi, enda væru a.m.k. 11 dæmi um slíkt eftir árið 1996. Kærandi hefði því ekki

verið sviptur möguleika á að vera látinn laus fyrr og fæli vistun hans því ekki sér ómannúðlega eða vanvirðandi meðferð að því leyti.

Dómstóllinn taldi ósennilegt að kærandi hefði haft raunverulegar væntingar um að verða sleppt úr fangelsi árið 2002, sérstaklega í ljósi þess að dómstólar höfðu skilgreint hugtakið ævilangt fangelsi í refsisdómi í máli hans, auk þess sem hann var upplýstur um þær breytingar sem urðu á lögum um fangelsismál árið 1996. Þrátt fyrir að skortur á að tilgreina tímamörk afplánunar gæti verið til þess fallinn að valda kæranda áhyggjum og óöryggi um framtíð sína, yrði að líta til eðlis dóma um ævilanga fangelsisvist og jafnframt líkur á því samkvæmt gildandi lögum að kærandi gæti fengið lausn úr fangelsi fyrr. Varð þessari aðstöðu kæranda ekki jafnað til þess að hann þyrfti að þola ómannúðlega eða vanvirðandi meðferð og var því ekki brotið gegn 3. gr. sáttmálans.

Um 5. gr.: Við úrlausn þess hvort brotið hefði verið gegn 1. mgr. 5. gr. sáttmálans, leit dómstóllinn til orðalags dómsins þegar kærandi var dæmdur til refsivistar og þess að skýrt var kveðið á um að hann skyldi sæta fangavist til æviloka. Tilkynning annars efnis frá fangelsisýfirvöldum sem honum barst síðar gat ekki breytt þeirri niðurstöðu. Þar af leiðandi taldi dómstóllinn að fangelsisvist hans eftir þau tímamörk sem fangelsisýfirvöld tilgreindu væri ekki ólögmat eða í andstöðu við 1. mgr. 5. gr.

Um 7. gr.: Dómstóllinn skoðaði hvort gildandi lög hefðu verið nægilega fyrirsjáanleg og aðgengileg í skilningi sáttmálans. Við mat sitt tók dómstóllinn mið af merkingu hugtaksins lög í víðtækri merkingu. Þrátt fyrir að viðurlög við afbrotum kæranda væru samkvæmt refsilögum ævilangt fangelsi, var ljóst að í framkvæmd fól refsingin venjulega aðeins í sér 20 ára refsivist með skilyrði um góða hegðun fanga. Þessi framkvæmd hafði mótast á grundvelli fangelsisreglna sem voru enn í gildi þegar kærandi hlaut sinn dóm og hóf afplánun sína og því ljóst að í skilningi fangelsisýfirvalda skyldi kærandi látinn laus árið 2002 ef hann hegðaði sér vel.

Dómstóllinn taldi að þegar kærandi hlaut dóm sinn hafi lögin ekki verið nægilega skýr og fyrirsjáanleg í framkvæmd og hefði því að þessu leyti verið brotið gegn réttindum kæranda samkvæmt 7. gr. sáttmálans.

Dómstóllinn féllst hins vegar ekki á röksemdir kæranda um að refsing hans hefði verið þyngd með afturvirkum hætti, enda lá ekki ljóst fyrir að túlka skyldi orðin „ævilangt fangelsi“ sem tímabundna refsivist þegar dómur í máli kæranda gekk. Dómstóllinn leit til þess að breytingar á fangelsisreglum vörðuðu framkvæmd refsingar, en ekki refsíákvörðun sem slíka. Var því ekki hægt að líta á breytingar á fangelsisreglum sem ákvörðun um að þyngja refsingu kæranda, þótt þær hefðu íþyngjandi áhrif fyrir hann. Dómstóllinn taldi framkvæmd refsingar sem réttilega væri ákveðin af til þess bærum dómstólum og stefnumótun varðandi reynslulausn eða styttri refsivist vegna góðrar hegðunar vera hluta af viðurlagastefnu sem væri á höndum innlendra yfirvalda. Því taldi dómstóllinn ekki vera um brot á 7. gr. sáttmálans að ræða að þessu leyti.

Um 14. gr., sbr. 3. gr., 5. gr. og 7. gr.: Kærandi taldi sig hafa þolað mismunun miðað við aðra í sömu stöðu þar sem ýmis dæmi væru um að fangar sem afplánuðu dóm um ævilangt fangelsi væri sleppt að undangenginni náðun forseta landsins eftir 1993. Dómstóllinn benti á að slíkt vald forseta ætti sér stoð í stjórnarskrá Kýpur og taldi að þau sjónarmið sem lögju að baki þeirri heimild fælu ekki í sér mismunun gagnvart kæranda. Dómstóllinn taldi jafnframt að kærandi væri ekki í sambærilegri stöðu og aðrir fangar sem ekki hefðu verið dæmdir í ævilangt fangelsi og því ekki brot á 14. gr. sáttmálans að kærandi fengi ekki sömu meðferð. Dómstóllinn taldi því ekki brotið gegn 14. gr., sbr. önnur ákvæði sáttmálans.

Dómstóllinn taldi áfellisniðurstöðu dómsins um brot á 7. gr. fela í sér nægilegar bætur fyrir ófjárhagslegt tjón kæranda og voru honum því ekki dæmdar miskabætur. Kærandi fékk dæmdar 13.465 evrur í málskostnað.

Átta dómáramur skiluðu séráliti.